ხლ№: 019509 23460-8 1

პ ა ო ლ ო ი ა შ ვ ი ლ ი

პაოლო იაშვილს პირველად პარიზში შევხვდი. 1913 წლის ზამთრის და 1914 წლის გაზაფხულის თვეები პარიზის არტისტული ბოჰემის და სტუდენტების სამყოფელში - ლათინურ უბანში გავატარე; პაოლო იაშვილიც ამავე უბანში ცხოვრობდა. მას ოთახი პანთეონის მახლობლად ეჭირა ესკრაპადის ქუჩაზე. ეს სახელწოდება, უეჭველია, იქიდან წარმოსდგება, რომ აქ წინა საუკუნეებში წამების იარაღი ესკრაპადი იდგომებოდა. ეს იარაღი უცნობი იყო ძველს საქართველოში, ხოლო რუსები მას დიბას ეძახოდნენ. წარმოიდგინეთ ძალიან მაღალი სახრჩობელა; ზედა კოჭინზე რკინის რგოლი იყო მიმაგრებული, მასში გრძელი თოკი იყო გაყრილი. ამ თოკის ერთი თავი მიბმული ქონდა ხელფეხ შეკრულ დამნაშავეს, ხოლო მეორე თავი ჯალათს ეჭირა ხელში: ის თავის მსხვერპლს რამდენჯერმე სულ მაღლა სწევდა, ხოლო შემდეგ თოკს ხელს უშვებდა, რათა მის მიწაზე დანარცხებას და ტანჯვით სიკვდილს იწვევდა.

პაოლო იაშვილს და მე ჩვენს ქართველ მეგობრებთან ერთად ბევრი მხიარული საღამო გაგვიტარებია ამ მქმუნვარე სახელწოდების ქუჩაზე. სხვათა შორის ხშირად მიგვიგონია ფრანსუა ვიიონის ლექსები, სადაც ეს ყველა თანამედროვე მიხეტიალე და მოუსვენარი პოეტების წინაპარი გონებამახვილად დასცინის ჯალათებს და მათ მიერ ამართულ სახრჩობელებს. ~~მას~~ პაოლო იაშვილს უყვარდა აგრეთვე პოლ ვერლენის ძეგლის გვერდით ჯდომა ლუქსემბურგის ბაღში და მარიევანის აუზში მობანავე ბეღურე-

ბის ცქერა;რადგან ნათესაურს პოულობდა ამ ბავშვივით გულუბრყვილო, მაგრამ ბიწიერ პოეტსა და უწყინარ ფრინველს შორის: "ბოროტი მაღარებს აქეთ და იქით მკვდარ ფითილივით". პაოლო იაშვილი თავისი გულთბილობისა, თავისხელღამტკილობის წყალობით ადვილად ხიბლავდა და იზიდავდა ადამიანებს, თვით ისეთებს,რომელთა ენა მან კარგად არ იცოდა.მან პარიზში რამდენიმე ფრანგი მხატვარი და პოეტი გაიცნო,მათ შორის გიიომ აპოლინერი,რომელიც სიმბოლიზმიდან ფუტურიზმზე გადავიდა,ხოლო ბოლოს სიურრეალისტებს დაუახლოვდა.

მაგრამ იმდროინდელი პარიზელი დეკადენტი და სიმბოლისტი პოეტების ფიქრთა მფლობელად უფრო შარლ ბოდლერი ჩაითვლებოდა,ვიდრე სხვა ვინმე. როგორც პეტრარკამ თავის ლაურასადმი მიძღვნილი სონეტებით ჰუმანიზმის და რენესანსის ეპოქა გახსნა პოეზიის დარგში, ისე უსირცხვილო მულატ ქალზე, "შავ ვენერაზე" # "კატორღელივით მიჯაჭვულმა" ბოდლერმა თავისი "ბოროტების ყვავილებით" დეკადანსის ეპოქა ახალი ევროპული [illegible] განვითარებაში. მის პატარა პროზაულ პოემებში,მის ლირიკულ ლექსებში,რომელთა შორის გან-საკუთრებული ადგილი ფორმის მხრივ კლასიკურად სრულყოფილ სონეტებს უჭი-რავთ,ინდივიდუალიზმის ღრმა კრიზისი იგრძნობა.თუმცა შარლ ბოდლერი 1848 წლის თებერვალში და ივნისში ბარიკადებზე მუშათა კლასის მხარეზე იბრძოდა ბურჟუაზიის წინააღმდეგ,ის ბოლომდე არტისტული ბოჰემის,დენდიზმის და სა-ტანიზმის მოციქული დარჩა.და შეიძლება ითქვას,რომ ის ყველაზე დამახასია-თებელი ფიგურაა ჯოჯოხეთის ცეცხლით განათებულ პარნასზე. "ჩემი სული გაბზარულია და როდესაც დაჯავრიანების წუთებში მას სურს თავისი სიმღერე-ბით ღამეების ცივი ჰაერი აავსოს,მისი ჩახლეჩილი ხმა ემსგავსება იმ დაჭრილი მეომრის ხრიალს,რომელიც სისხლის ტბის პირას დავიწყებიათ მიცვალებულთა დიდ გროვაში და კვდება საშინელ # კრუნჩხვაში".

ეს სიტყვები ამოღებულია ბოდლერის სონეტ-

დან "გაბზარული ზარი", რომელიც საუცხოო ლირიული სურათით იწყე-ბა: ზამთრის ღამეში ანთებული ბუხრის წინ მჯდომარე, შორეულ მოგო-ნებებში წასულ ადამიანს მწუხრის ზარების რეკა ესმის, ისინი ხალ-ხიანად მღერიან ნისლიან სივრცეებში. [illegible] ზემომოყვანილი ტრაგიკული სტრიქონები. [illegible]

პაოლო იაშვილს ბოდლერის სონეტებიდან ყველაზე მეტად მისი "დაწყევლილი პოეტის დასაფლავება" უყვარდა: „ამ საათში, როდე-საც უბიწო ვარსკვლავები თავიანთ დამძიმებულ თვალებს დახუჭავენ, ობობა თქვენს საფლავზე სურდის ქსოვას დაიწყებს, ხოლო გველი თავის წიწილებს გამოჩეკს; მთელი წლის განმავლობაში თქვენს შეჩვენებულ თავზე მგლები და მშიერი კუდიანები იყმუვლებენ".

მაგრამ უნდა ითქვას, რომ არც პაოლო იაშვილს გარეგნობაში, არც მის სულში არაფერი იყო დეკადენტური. ის სიმბოლისტური და დეკა-დენტური პოეზიის სკოლას უფრო თავით მიემხრო, ვიდრე გულით. ეს იყო მაღალი, გრუზათმიანი, შავგვრემანი ჭაბუკი, მას ნარკოტიკები სძულდე-და, რათა რეალური სამყაროდან მაცდური ფანტომების სამყაროში გადა-სულიყო. პაოლო იაშვილი ნამდვილი აღმაფრთოვანებელი ავთანდილი იყო თავისი მეგობრებისათვის. მას ძალიან სუსტი წარმოდგენა ჰქონდა ორ-მაგ ბუხჰალტერიაზე და მისი გასავალი ყოველთვის სჭარბობდა მის შე-მოსავალს. მას ეადვილებოდა ფულის შოვნა, მაგრამ კიდევ უფრო ეადვი-ლებოდა ფულის დახარჯვა; უფრო ის ახსოვდა, ვისგან ისესხა, ვიდრე ის, ვის ასესხა; განებივრებული იყო შეძლებული მამის მიერ, რომელსაც ის სუფრაზე ხშირად გულს უჩუყებდა: შენს ხუთ ვაჟიშვილში მე იმით

[illegible]
გამოვარჩევთ, რომ შესძრავ მოზვერს ვკავარი.

როდესაც პაოლო იაშვილი უცხოეთიდან სამშობლოში დაბრუნდა და ცისფერი ყანწების ორდენი დაარსა, მან, უპირატეს ყოვლისა, ძველი პოეტური თაობის ცენტრალურ ფიგურას აკაკი წერეთელს შეუტია. ეს გასაგები იყო ახალი ორდენის ინტერესების თვალსაზრისით, მაგრამ ძნელი ასახსნელი იყო პაოლო იაშვილის ადამიანური და პოეტური ბუნების თვალსაზრისით: ის უფრო აკაკი წერეთლის [illegible] დამცველად გამოდგებოდა, ვიდრე მის ოპონენტად. პაოლო იაშვილის საუკეთესო ლექსებს გამჭვირვალობა და სიმსუბუქე ახასიათებდა, ის საუცხოოდ ფლობდა ქართულ ენას. თვით მისი სამშობლო სოფელი არგვეთი მხოლოდ რამდენიმე კილომეტრით იყო დაშორებული აკაკი წერეთლის სხვიტორს. თავის სიცოცხლის უკანასკნელ წლებში პაოლო იაშვილმა მშვენივრად გადმოთარგმნა პუშკინის რამდენიმე ლირიკული შედევრი, ერთაქტიანი ტრაგედიები და მოთხრობა "ნასროლი".

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] პოეტური ნიჭის დაფასება არ შეიძლება [illegible] მისი დაბეჭდილი ლექსების მიხედვით. ეს იყო იმპროვიზაციის ჯადოქარი, რომელიც უპირატეს ყოვლისა აუდიტორიის სმენას ხიბლავდა. მას ვერავინ შეედრებოდა დიდ სადღესასწაულო სუფრაზე, მისი სიტყვები, შინაარსიანი და გონებამახვილი იყო ერთსა და იმავე დროს, [illegible] რს თითქო თავისთავს სჭარბობდა. მაგრამ მან ისეთი მცირე ლიტერატურული მემკვიდრეობა დასტოვა, რომ ვინც მას პირადად

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

~~[illegible]~~ ჩემი უბედურების ერთი მთავარი მიზეზი ის იყო, რომ ბავშვობიდანვე არ შემაჩვიეს სისტემატურ შრომას. მართლაც, პავლე იაშვილისთვის საბედისწერო აღმოჩნდა უშუალო გადასვლა ძველი საზოგადოებიდან, სადაც შრომა ზოგიერთ წრეში ათვალისწუნებული იყო, ახალ საზოგადოებაში, სადაც შრომა ყველასათვის საპატიო ვალდებულებადაა აღიარებული. ერთს ლექსში ის ამბობდა:

ვინც გაიტაცა ახალ თაობამ,
გადაქცეულან რკინის კაცებად.
ნუთუ პოეტებს გვეპატიება
აზნაურული გაზარმაცება ?

პავლე იაშვილის გონებრივი ინტერესების არე შემოფარგლული არ იყო მარტოოდენ ლიტერატურით, ხოლო მისი მეგობრების წრე სცილდებოდა ცისფერი ყანწელების ასოციაციას.

ერთხელ შემოდგომაზე პავლე იაშვილი და მე ტყის ქათამზე ვნადირობდით წიწამურის ტყეში, იმ ადგილის მახლობლად, სადაც ამჟამად ილია ჭავჭავაძის ობელისკია აღმართული. მშრალი დარი იდგა და ჩვენმა ~~[illegible]~~ ძაღლმა ვერც ერთი ტყის ქათამი ვერ წამოაფრინა. შუადღისას დაქანცულობა ვიგრძენით, ერთი ხის ძირში ჩამოვჯექით პატარა ველის პირას და თავის გასართობად ორ-სამჯერ თოფი ვესროლეთ ბუჩქზე მიმაგრებულ თამბაქოს კოლოფს. ორი-სამი წუთის შემდეგ დავინახეთ, რომ ტყის სიღრმიდან ორი თოფმომარჯვებული კაცი გვიახლოვდებოდა ფეხაკრეფით. როდესაც ჩვენთან მოვიდნენ, გვითხრეს, ველზე მორბენალმა ძაღლმა გადაგარჩინათ, თუ მორიდანვე ის არ დაგვენახა, უსათუოდ დაგხოცავდითო. საქმე ის ყოფილიყო, რომ წინა დღით ყაჩაღებს წიწამურის გზაზე მიმავალი მეურმეები გაუძარცვავთ და მცხეთის მილიციის ტყეში სდევნებო

დარაჯები დაუყენებია. პაოლო იაშვილი შემდეგ ხშირად გულწრფელ სინანულს გამოსთქვამდა, რომ ის როგორც ტყვიის მსხვერპლი არ გახდა ილია ჭავჭავაძის მკვლელობის ადგილას.

ეს ადამიანი, რომელსაც ყველა მეტად ჭაღებით განათებული დარბაზები, ტაშებით ახმაურებული აუდიტორია, ბრწყინვალე ბანკეტები და არტისტული ყავახანები უყვარდა, თავისი სიცოცხლის უკანასკნელ წელს ძალიან განმარტოვდა. 1937 წლის ზაფხულში ის ხშირად თავის ბალკონზე ჯდებოდა და სევდიანად გასცქეროდა მახათის მთის გოლგოთას. ხანდახან ბოტანიკურ ბაღში ადიოდა და ცდილობდა აფორიაქებული სული დაეშოშმინებინა ჩანჩქერის პირას.

მას სტანჯავდა მარტოობა, მას აწუხებდნენ მევალეები:

მაგრამ ყოველდღე ჩემთან მოდიან
და აღწერის მოაქვთ ორდერი...
რა მაქვს ქონება? ცოლი და შვილი,
ძაღლი და ცოტა ხელნაწერები.

~~სუსხიანი ჰავა თვით განებივრებულ ადამიანებს აკაჟებს და მათ ხელს უწყობს სულიერი ახოვანობა გამოიჩინონ. კეისრების ეპოქის რომაელი მემატიანე მოგვითხრობს, სენატორი იულიუს კანი ჭადრაკს თამაშობდა, როდესაც მას წასაყვანად მიუვიდა ჯალათი, რომელსაც ის ელოდა. მან წყნარად დათვალა დარჩენილი ფიგურები და თავის პარტნიორს უთხრა, ჩემი სიკვდილის შემდეგ არ დაიტრაბახოთ, რომ პარტია მოიგეთ. შემდეგ ჯალათს მიუბრუნდა: " დამემოწმეთ, რომ უპირატესობა ჩემს მხარეზეა".~~

[illegible] ის. რომელსაც პაოლო იაშვილმა დაინახა, რომ ლიტსეულად სიცოცხლე აღარ შეეძლო, მან გადაწყვიტა ლიტსეულად მომკვდარიყო. და სანამ 1937 წლის [illegible] ცხელი [illegible] (საბჭოთა მწერალთა კავშირის მეორე სართულში ავიდოდა, რათა იქ [illegible] (თავის ქალა აეფეთქებინა, ის სხდომათა დარბაზში შევიდა, რამდენიმე გონებამახვილი რეპლიკა მიაწოდა ერთ თავის [illegible] (მწერალს, ხოლო როდესაც ამ უკანასკნელმა მას პაპიროსი სთხოვა, მან ღიმილით უპასუხა, კიდევ რამდენ ხანს აპირებ ჩემს ხარჯზე ცხოვრებასო.

[illegible]
1956 წ.